

BOK

BENDIK SØRVIG

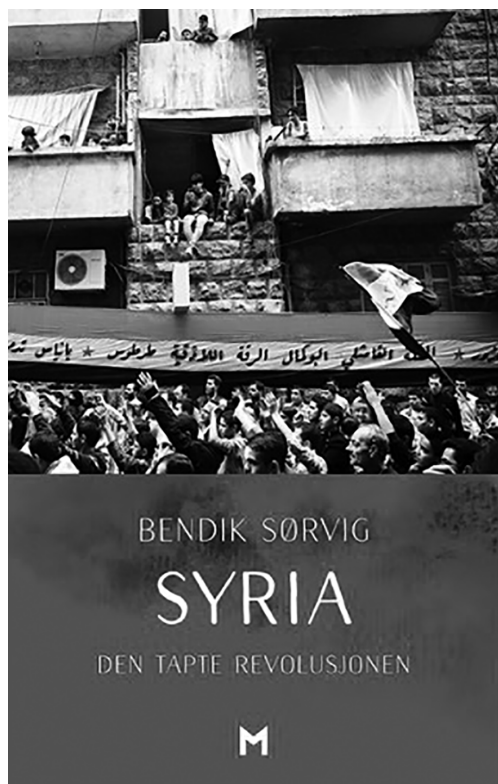
Syria. Den tapte revolusjonen
FORLAGET MANIFEST, 2017

ANMELDT AV Kai Kverme

Da det brøt ut opprør i Midtøsten vinteren 2010–2011, kom det ikke som noe stort sjokk for alle som har fulgt området tett i mange år, selv om det nok var overraskende for mange at nettopp Tunisia var landet hvor det hele begynte. Landet var riktignok styrt av en autoritær og korrupt hersker og hans familie, men der var også et levende sivilsamfunn og en viss grad av ytringsfrihet. Etter som protestene spredte seg til Egypt, Libya, Jemen og Bahrain, var det derimot mange som lurte på hva som ville skje i Syria, som hadde et svært autoritært styre.

Det hadde allerede gått mer enn ti år siden Bashar al-Asad hadde arvet republikken fra sin far Hafiz uten at regimet hadde løst på sitt grep om makten. Syrerne hadde også fått merke de økonomiske nedgangstidene som fulgte i kjølvannet av reformer som ble presentert som markedsliberale, men som i praksis betød at en liten gruppe mennesker rundt den styrende familien ble enda mer styrtrike. Valgene bar mer preg av et ritual enn reelle valg, ytringsfriheten var meget begrenset, og et sivilsamfunn, som i Egypt eller Tunisia, eksisterte ikke. Ville protestene spre seg også hit, og hvordan ville regimet i så fall reagere?

Opprøret kom omsider til Syria, og det spredte seg, men snarere enn å komme med innrømmelser eller å gi fra seg makt, var regimets svar å slå det ned med vold. Selv om vi enda ikke er i nærheten av å se de endelige konsekvensene av denne strategien, vet vi at opprøret ble til krig. Den ble enda en krig som involverer både regionale og



«En bok tettpakket av informasjon.»

internasjonale aktører hvis innsats i betydelig grad har påvirket utviklingen av den.

«Hvordan endte den syriske protestvåren i 2011 i en av de største menneskelige tragediene i vår tid?» Dette er den første setningen i Bendik Sørvigs bok *Syria. Den tapte revolusjonen*, og dersom ambisjonen hadde vært å gi svaret på dette spørsmålet kunne man nok tillate seg en viss skepsis. Ikke fordi det ikke er mulig, men fordi det ville krevd betydelig mer plass. Men Sørvig er befriende klar på både sitt eget ståsted og ambisjonene for boken. Han legger ikke skjul på sin egen sympati med alle dem som gikk i gatene og demonstrerte for frihet våren 2011. Og snarere enn å ville gi oss svaret på hvorfor protestene utviklet seg til en krig, vil han «formidle noen av er-

faringene som syrerne har gjort seg under de dramatiske omveltningene i hjemlandet».

Formidlingen av dette skjer gjennom at vi følger en håndfull aktivister fra forskjellige deler av landet, og tar del i deres opplevelser og erfaringer, ikke minst i den første delen av opprøret. Vi får innblikk i hvordan de ser på militariseringen av opprøret, og hvilke strategier de selv velger i det som for alle fem blir til en kamp for overlevelse. Innimellom deres fortellinger blir vi fortalt Syrias moderne historie, med særlig vekt på hvordan landet utviklet seg etter at familien al-Asad tok makten i 1970.

Det er med andre ord ikke så lett å klassifisere boken, og kanskje er det ikke så viktig heller. Sakprosa er likevel en nærliggende sjanger, for det er ikke bare aktivistenes opplevelser og landets historie som fortelles. Forfatteren tar ofte et skritt tilbake og søker å gi en større oversikt over utviklingen, som inkluderer både Nasjonalkoalisjonen og Russland, opprørsgrupper og, etter hvert, ISIS, samt en rekke andre aktører. Det blir dermed en bok tettpakket av informasjon og en historie som utvikler seg på flere plan. I det store og hele fungerer det bra, ikke minst fordi Sørvig er en god forteller. Og det er kanskje også riktig å bruke store deler av boken på perioden 2011–2013. Det var tross alt her grunnlaget ble lagt for den utviklingen vi har kunnet observere i flere år med voldsomme ødeleggelser, flyktningstrømmer og regionale og internasjonale aktører med alt annet enn den syriske befolkningens ve og vel som motiv.

For å forklare hvorfor opprøret utviklet seg slik det gjorde, er det imidlertid, slik jeg ser det, et par viktige faktorer vi er nødt til å undersøke nærmere. Hvorfor valgte en betydelig del av befolkningen å forholde seg rolige eller ta side for det sittende regimet? Sørvig er så vidt innom dette, og peker på regimets repressive kapasiteter og den voldsbruken det har vært villig til å bruke.

En annen faktor er fremveksten av de jihadi-salafistiske gruppene som etter hvert dominerte krigen. Aktivistene vi følger er alle sammen sekulære og aktive motstandere av disse gruppene, så vi kommer ikke så mye nærmere en forklaring på hvordan disse gruppene lykkes i å kidnappe hele opprøret.

Det vil imidlertid være urettferdig overfor forfatteren å bruke mot ham at han ikke har med disse faktorene, siden han så tydelig selv sier hva hans intensjon med boken er. Han lykkes meget godt i å formidle hvordan aktivistene tenkte og tenker om opprøret, og som leser får man lyst til å lese mer for å finne flere svar på andre spørsmål det ikke var meningen at denne boken skulle svare på. Og det må jo være en god ting for enhver forfatter at leseren blir etterlatt med et ønske om å lese mer.